

Комуникативният модел „аргументиране“ и неговото разглеждане в учебника „Fit für den TestDaf“

Зоя Т. Димитрова

The communicative model “argumentation” and its presentation in the workbook “Fit fuer den TestDaf”: *This paper is prompted by the necessities of the teaching practice. It focuses on one of the workbooks, which can be found on the market. It is for a successful preparation for the “TestDaf” exam. The author analyses a number of exercises connected with the comprehension of the communicative model “argumentation” and concludes that these exercises do not belong to the “effective exercise system” category, because the communicative modell is not presented fully and systematically.*

Key words: “Fit fuer TestDaf”, communicative modell “argumentation”, argumentative text, language tools for making an argumentative structure, argument, argumentative statement

Умението да се аргументира теза, становище или мнение по даден проблем е ключова компетенция в академичната и професионалната комуникация. Официалните изпитни системи TestDaf и DSH, които доказват необходимото ниво на владеење на немски език за следване в немски висши учебни заведения включват задължително комуникативния модел „аргументиране“ в своите задачи. Книжният пазар предлага разнообразни учебници и учебни помагала. На книжния пазар се предлагат разнообразни учебници и учебни помагала, които претендират, че осигуряват успешна подготовка за тези изпити. Тъй като изборът на основен учебник за даден курс на обучение е от съществено значение в настоящата работа фокусираме учебника „Fit für den TestDaf (Tipps und Übungen) на немското издателство Max Hueber (Roche, 2005) с цел да представим и анализираме предлаганите в него упражнения по аргументиране от гледна точка на споменатата по-горе претенция.

Упражненията, свързани с усвояването на комуникативния модел „аргументиране“ са представени в разделите „Argumente formulieren“ (Формулиране на аргументи), „Die eigene Meinung ausdrücken“ (Изразяване на собствено мнение) и „Von der Grafik zur Stellungnahme überleiten“ (Преход от графиката към становището).

Първият от назованите по-горе раздели (в учебника на стр.113) започва с обяснителна част, в която се посочва, че собственото мнение може да се изрази в началото или в края на становището, че първо може да се изложат всички аргументи „за“, а след това тези „против“ или обратно, но че е възможно също на всеки отделен аргумент да се противопостави контрааргумент. Изтъква се ,че е важно аргументацията да е логична и последователна, че аргументите трябва да се обосновават и че усвояването на изрази средства като напр. такива за изброяване улеснява писането на аргументация.

След обяснителната част разделът „Формулиране на аргументи“ включва две упражнения. Първото упражнение (в учебника упр. 6, стр.113) представя аргументативен текст, към който е поставена задачата да се подчертаят езиковите изрази, с които са свързани отделните аргументи. Второто упражнение (упр.7, стр. 113) гласи „Следните думи и изрази може да се използват за изброяване на аргументи. Потърсете още такива.“ (Folgende Ausdrücke und Wendungen kann man zur Aufzählung von Argumenten verwenden. Suchen Sie weitere.). Следва таблица с три колони, обозначени както следва: „в началото на текста“ (am Anfang des Textes), „следващи аргументи“ (weitere Argumente), „в края на текста“ (am Ende des Textes). Във всяка колона са дадени по два примера, като някои от тях повтарят подчертаните в предходното упражнение изрази.

От изложеното е видно, че е налице несъответствие между темата на декларираната учебна единица и съдържанието на указанията и предлаганите

упражнения. Под надслова „Формулиране на аргументи“ авторите на учебника не поясняват що е аргумент, не разглеждат структурата на аргумента и езиковите средства за нейното реализиране. В този раздел всъщност става дума за структуриране на аргументативен текст и езикови средства за реализиране на аргументативни структури. При това различните видове аргументативни структури са само накратко описани в обяснителната част без дори да са демонстрирани с кратки аргументативни текстове. В раздела отсъстват указания, въпроси или упражнения, които да насочат вниманието на обучаваните към това, че повечето езикови средства за изброяване указват не само порядъка на аргументите в хода на изложението, но и техния порядък по важност, значимост. При второто упражнение обучаваните обикновено се сещат за още един или два изрази, но в крайна сметка преподавателят сам попълва трите колонки на таблицата. Упражнението би било по-ефективно, ако думите и изразите са дадени, а от обучаваните се изисква те да бъдат класирани и нанесени в съответните колонки.

Следващият раздел, „Изразяване на собствено мнение“, включва също две упражнения. Това са упражнения 8 и 9 на стр. 114.

Задачата на първото, въвеждащо упражнение гласи: "Потърсете езикови средства, които изразяват изказване на мнение" (Suchen Sie Redemittel, die eine Meinungsäußerung ausdrücken. Следва примера „По мое мнение _____“ (Meiner Meinung nach _____). Така обучаваните биват подканени да си припомнят думи и изрази с такова значение и да ги запишат.

В следващото упражнение изискването е да се образуват изречения, в които да се изкаже мнение по темата "Задължителен семестър в чужбина". Дадени са пет изрази, с които обучаваните трябва да образуват съответно по пет изречения, изразяващи тяхното мнение за и пет изречения против задължителния семестър в чужбина. Липсват каквито и да било насоки или идеи за съдържателната страна на мненията.

Конструирано по този начин упражнението представя определен набор от езикови средства за изказване на мнение, но не спомага особено за тяхното овладяването. Съзнанието на обучаваните се ангажира предимно със съдържателното оформяне на мнение и при това в множество различни варианти. Ето защо възниква въпросът за предназначението на това упражнение. Ако авторите на учебника са целели да се упражни употребата на изразните средства, би било целесъобразно да предложат възможни мнения под формата на ключови думи, които обучаваните да разгърнат в изречения като използват дадените езикови средства за изказване на мнение.

Тематизирането на комуникативния модел „аргументиране“ продължава в последните пет упражнения от раздела „Преход от графиката към становището“. Това са упражненията 6 до 10 на страниците 118, 119 и 120. И петте упражнения са базирани върху темата „Въвеждане на паричен залог за опаковките за еднократна употреба“. Със същността на темата и основни понятия, свързани с нея, обучаваните са запознати в предходни раздели. Освен това за разлика от предходния раздел за изказване на мнение авторите на учебника тук не пропускат да предложат идеи за съдържанието на възможни аргументи, което означава същевременно и осигуряване на определен тематичен езиков арсенал.

Тази подготовка по темата на аргументацията стартира в първото упражнение (упр.6, стр. 118) с въпроса „Какво говори в полза на, какво против паричния залог за опаковките за еднократна употреба?“ (Was spricht für, was spricht gegen ein Pfand auf Einwegverpackungen?). След този въпрос са дадени проаргументи и контрааргументи за въвеждането на паричен залог във вид на ключови думи в разбъркан порядък. Под тях са разположени една след друга две графи, обозначени съответно като „Аргументи против залога“ (Argumente gegen das Pfand) и „Аргументи за залога“

(Argumente für das Pfand). Обучаваните трябва да осмислят съдържанието на изброените по-горе аргументи и да ги съотнесат към съответната графа. Съотнасянето се извършва в писмена форма и по този начин се упражнява тематичното словно богатство.

На базата на това подготвително упражнение е разгърнато следващото упражнение (упр. 7, стр. 118) за усвояване на умениято „аргументиране“. Задачата изисква от обучаваните да допишат изреченията на кратък аргументативен текст като ползват ключовите думи на проаргументите, изложени в предходното упражнение. Текстът включва пет изречения. Първата позиция на всички изречения е представена от дума или израз, които формират структурата на аргументативния текст и същевременно задават структурата на съответното изречение. Текстът изглежда по следния начин:

Argumentation für ein Pfand auf Einwegverpackungen:

Für ein Pfand auf Einwegverpackungen _____

Denn _____

Hinzu kommt, _____

Ein weiterer wichtiger Punkt ist, _____

Außerdem _____

В упражнението се забелязва известна непоследователност при първото и последното изречение. Първото изречение започва с израз за въвеждане на проаргумент в непълен вид. Изразът се състои от глагол и предлог („sprechen für“), а в изречението е даден само предлогът. Това означава, че обучаваните трябва не само да разгърнат ключова дума в изречение със фиксирана структура, а първо да допълнят въвеждащия израз, фиксиращ структурата. При това този израз принадлежи към функционалната група от езикови средства за въвеждане на проаргументи, на която до момента не е обръщано внимание. При последното изречение става дума за израз, който би трябвало да е допълнен в таблицата на второто упражнение от раздела „Формулиране на аргументи“, т. е. израз на който по някакъв начин е обръщано внимание, но той също е даден в непълен вид. Независимо от изложените забележки, упражнението донякъде допринася да се усвои разгръщането на аргументативна структура. На обучаваните се предлага матрица за структуриране на кратък аргументативен текст, упражнява се употребата на езиковите средства за реализиране на аргументативна структура, както и тематичните езикови средства.

Доста проблематично е обаче следващото упражнение (упр.8, стр.119), с което би трябвало да се упражни контрааргументацията по същата тема. На обучаваните се поставя задачата „Допълнете аргументацията против паричният залог за опаковки със следните формулировки:“ (Ergänzen Sie die Argumentation gegen das Verpackungspfand mit folgenden Formulierungen:). Следват осем „формулировки“ - в случая следните думи и изрази: zu kompliziert, den Verbraucher, energieaufwendig, Verpflichtung, wählt, auf Reisen, sprechen sich, vertreten die Meinung - в порядък, който не съответства на тяхната поява в дадения по-долу аргументативен текст с празнини. Обучаваните трябва да запълнят празнините като изберат подходящата дума или подходящия израз.

Целта на това упражнение остава твърде неясна, тъй като дадените за запълване на празнините думи и изрази включват само един израз за въвеждане на

контрааргумент (sprechen sich) - и то в непълен вид - и един за изказване на мнение (vertreten die Meinung). Три думи са свързани с тематиката на текста (den Verbraucher, energieaufwendig, Verpflichtung), а останалите три израза (zu kompliziert, wählt, auf Reisen) имат толкова общи значения, че трудно биха били отнесени към групата „специфично за дадената тема словно богатство“. Този нееднороден подбор на думите и изразите логично поражда въпроса: Какво всъщност се упражнява тук?

Текстът с празнини в упражнение 8 е последван от указанието, че за постигане на разнообразие е добре да се използват изречения с различна конструкция. Така например при обосноваване да не се използва само съюзът „защото“ (weil). Начинът на графичното разполагане на това указание е подвеждащ. В първия момент читателят остава с впечатлението, че то се отнася до разположения преди него текст, което е учудващо, тъй като текстът не съдържа нито едно експлицитно изразяване на причинно - следствено отношение.

Указанието всъщност се отнася за последните две упражнения от раздела, които са посветени на езиковите средства за обосноваване.

В първото от тези две упражнения (упр. 9) вниманието на обучаваните се насочва към начините за изразяване на причинно – следствени отношения с представянето на три различни израза (aufgrund - предлог, weil - съюз, aus diesem Grund – словна група), след което се поставя задачата: Първо съберете още такива изрази. (Sammeln Sie zunächst weitere.). По този начин и с помощта на преподавателя се оформя каталогът на езиковите средства за обосноваване.

Втората част на упражнението е насочена към употребата на изразите. Дадени са четири самостоятелни изречения с празнини (Тематично те също са отнесени към паричния залог за опаковки.), които трябва да се запълнят като се подберат подходящи езикови средства от вече съставения каталог. Тук не се забелязват неточности или несъответствия.

Разделът „Преход от графиката към аргументацията“ приключва с упражнение 10 (стр. 120). Дадени са следните четири изречения с празнини, чиято комуникативна функция е реализирането на обосновани положителни или отрицателни мнения:

Ich bin für das Einwegpfand, weil _____
 (Аз съм против паричния залог за опаковките за еднократна употреба, защото _____).
 Ich lehne das Einwegpfand ab, denn _____

Wegen _____, bin ich für das Einwegpfand.
 Das Einwegpfand _____, deshalb bin ich dagegen.

Празнините се запълват с фрази, които са разположени преди изреченията и се отнасят за тематичното съдържание на обосновката на мненията. Единственият тематичен елемент, който присъства и в четирите изречения е съществителното име das Einwegpfand (паричния залог за опаковки за еднократна употреба). Упражнението вероятно би било по-ефективно, ако „das Einwegpfand“ се замени например със знака „x“. Чрез това заместване на обучаваните ще бъдат предоставени „изречения – матрици“ за реализиране на обосновано положително и обосновано отрицателно мнение, които изглеждат по следния начин:

Ich bin für x, weil _____.
 (Аз съм за x, защото _____).

Ich lehne x ab, denn _____

Wegen _____, bin ich für x .

X _____, deshalb
bin ich dagegen.

В този случай естествено задачата на упражнението подлежи на реформулиране.

Предприетият анализ на предлаганата в учебника „Fit für den TestDaf“ поредица упражнения за овладяване на комуникативния модел „аргументиране“ налага извода, че тя не може да бъде вписана в категорията „ефективна система от упражнения“, тъй като моделът е разгледан непълно и несистематично.

В заключение можем да изтъкнем, че този извод се потвърждава и от опита ни при ползването на учебника „Fit für den TestDaf“ в преподавателската ни практика.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Bayer, K., Argument und Argumentation., 1999
- [2] Roche, J.-M. (hrsg.), Fit für den TestDaf (Tipps und Übungen)., Max Hueberverlag, Ismaning, 2005
- [3] Toulmin, St., Der Gebrauch von Argumenten., 1996
- [4] www.teachsam.de

За контакти

Гл. ас. Зоя Т. Димитрова, Катедра “Европеистика”, Русенски университет “Ангел Кънчев” Тел.: 082 888 811, E-mail: ztod@abv.bg

Докладът е рецензиран